

# Daně a daňová politika ČR

4. 3. 2025



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

**Jana Janoušková**

# Fiskální politika státu

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

- **relativně samostatná součást hospodářské politiky státu**
- ovlivňuje vývoj ekonomiky
  - změnami výše a struktury veřejných výdajů a daní
- je nástrojem aktivního zasahování státu do hospodářství  
(X monetární politika - pečuje o stabilitu měny)
- Rozpočtové hospodaření
- Daňová politika
- Výdajová politika
- Deficit státního rozpočtu a státní dluh

Slovo fiskální pochází z lat. *fiscus*

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

Státní pokladna → vyjadřuje spojitost s daněmi,

daně původně → k pokrytí potřeb panovnického dvora a armády,

později → financování veřejně prospěšných staveb (silnice, průplavy, železnice, školy atd.) a financování veřejných statků (bezpečnost a policie, zdravotnictví, školství, ochrana prostředí a další).

**18. století - roste rozsah funkcí státu - roste i míra zdanění**

---

# Fiskální politika:

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

→ soubor postupů a nástrojů, jimiž vláda ovlivňuje chod ekonomiky prostřednictvím příjmů a výdajů státního rozpočtu s cílem:

- ✓ Vytvářet předpoklady pro dosahování trvalého ekonomického růstu
  - ✓ Zvyšování konkurenceschopnosti
  - ✓ Podpořit růst zaměstnanosti
  - ✓ Zmírnit inflační tlaky v ekonomice
-

# Soustava veřejných příjmů ČR

```
graph TD; A[Soustava veřejných příjmů ČR] --> B[Úvěrové]; A --> C[Neúvěrové]; B --> B1[• státní půjčky]; B --> B2[• vydané státní cenné papíry]; C --> D[Nedaňové]; C --> E[Daňové]; D --> D1[• povinné příspěvky do stát. fondů]; D --> D2[• poplatky]; D --> D3[• místní poplatky]; D --> D4[• ostatní příjmy];
```

## Úvěrové

- státní půjčky
- vydané státní cenné papíry

## Neúvěrové

### Nedaňové

- povinné příspěvky do stát. fondů
- poplatky
- místní poplatky
- ostatní příjmy

## Daňové

# Daňová soustava ČR

**Přímé**

**Z příjmů**

- fyzických osob
- právnických osob

**Majetkové**

- z nemovitých věcí
- **silniční**

**Nepřímé**

**DPH**

**Spotřeb.  
daň**

**Energet.  
daň**

## Energetické (ekologické) daně - od r. 2008

→ Daň ze zemního plynu a dalších plynů

→ Daň z pevných paliv

→ Daň z elektřiny

## Daň z hazardních her s platností od r. 2017

(Souběžně došlo ke zrušení zákona o loteriích a jiných podobných hrách.)

**jsou nejvýznamnějším a největším finančním příjmem  
veřejného rozpočtu**

**Podílejí se na celkových příjmech veřejného rozpočtu  
cca ..... %!!!!**



## Daňové příjmy vládního sektoru ve vybraných letech 1993 – 2023 (v mld. Kč)

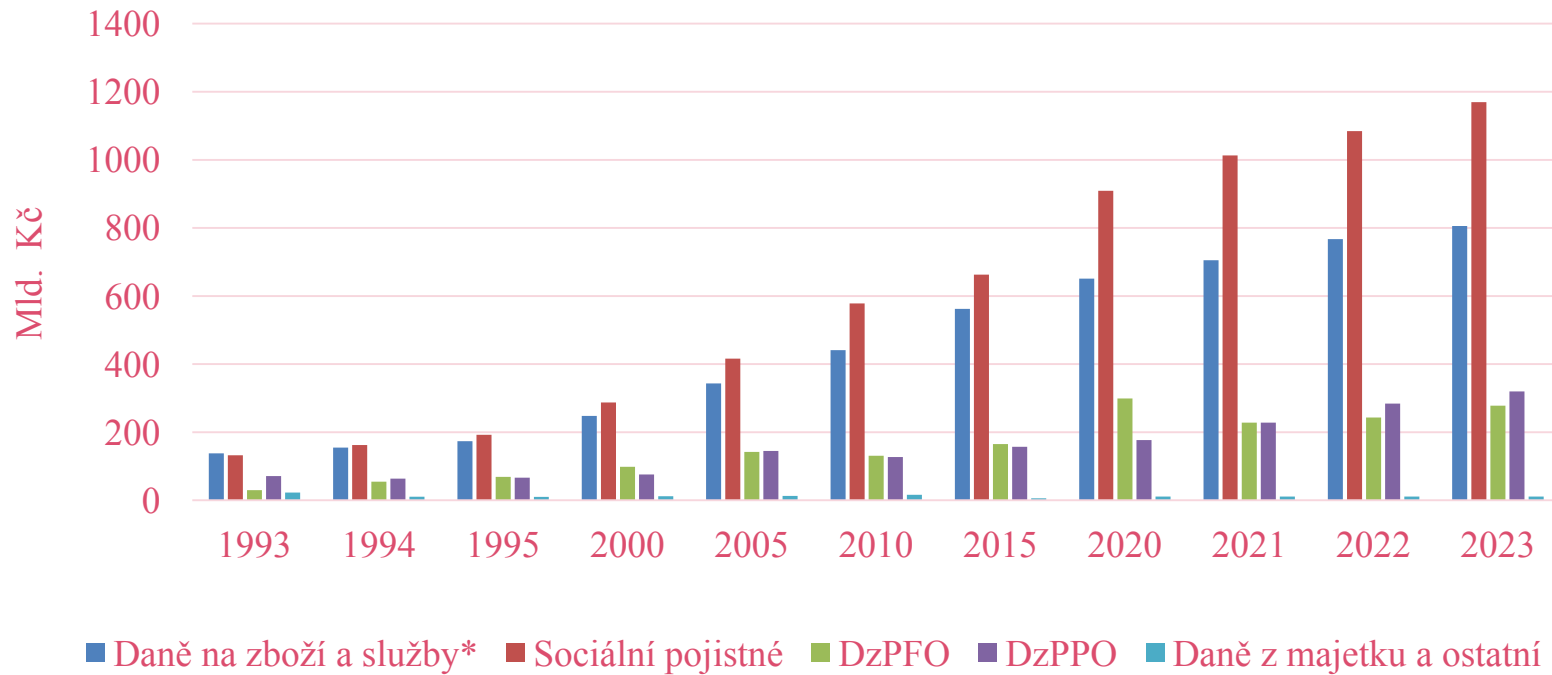
	1993	1994	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Daně na zboží a služby*	137,8	154,9	173,6	247,6	343,0	441,0	562,0	651,0	705,0	767	806
Sociální pojistné	132,1	162,3	192,5	287,4	416,0	578,0	663,0	909,0	1013,0	1084	1169
DzPFO	29,7	54,5	68,6	98,3	142,0	131,0	165,0	299,0	228,0	243	278
DzPPO	70,9	63,8	66,5	75,8	145,0	127,0	157,0	177,0	228,0	284	320
Daně z majetku	22,5	10,5	10,0	12,1	13,0	16,0	6,0	11,0	11,0	11,0	11,0
<b>Celkem</b>	<b>393</b>	<b>446</b>	<b>511</b>	<b>721</b>	<b>1059</b>	<b>1293</b>	<b>1553</b>	<b>2047</b>	<b>2185</b>	<b>2390</b>	<b>2584</b>

Pozn.: Z důvodu velikosti tabulky některé roky jsou vynechány

Pramen: vlastní propočty z dat MF ČR

\* DPH+spotřební daň+ostatní

## Daňové příjmy vládního sektoru ve vybraných letech 1993 – 2023 (v mld. Kč)



## Daňové příjmy vládního sektoru ve vybraných letech 1993 – 2023 (v % )

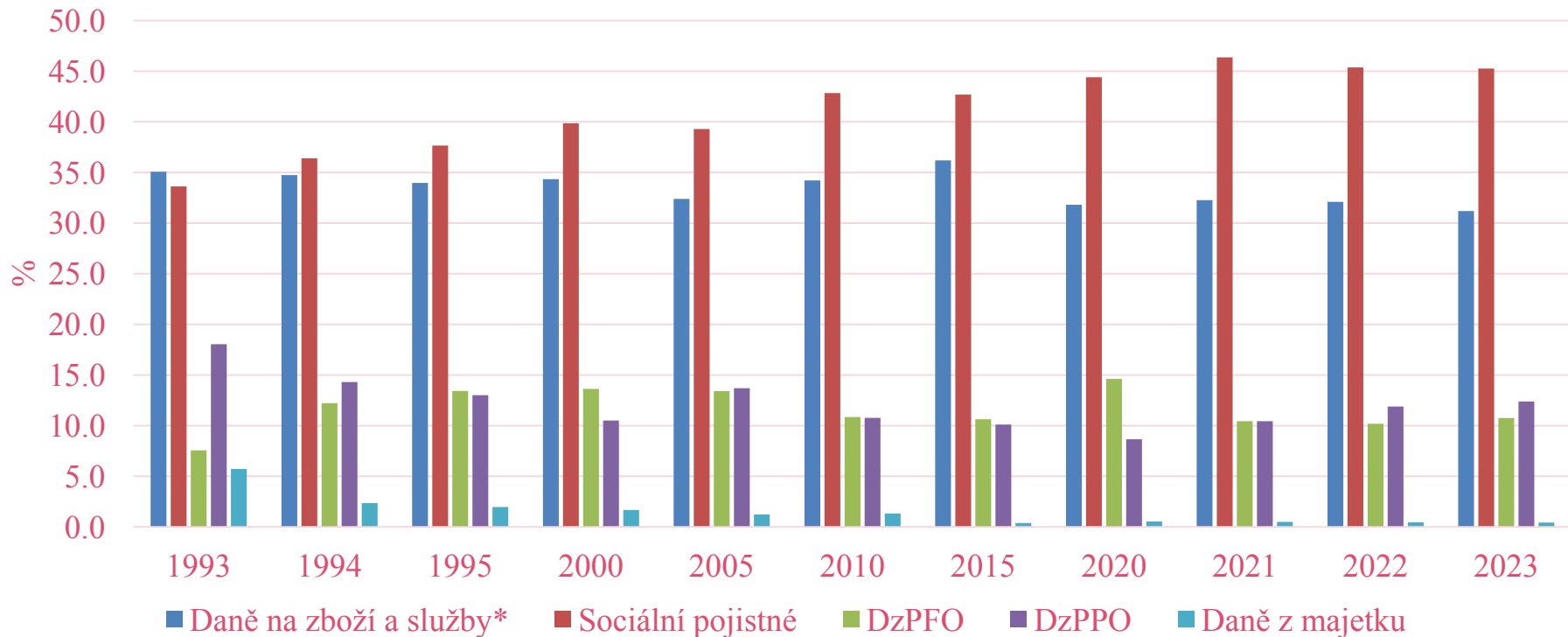
	1993	1994	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Daně na zboží a služby*	35,1	34,7	34,0	34,3	32,4	34,2	36,2	31,8	32,3	32,1	31,2
Sociální pojistné	33,6	36,4	37,7	39,9	39,3	42,8	42,7	44,4	46,4	45,4	45,3
DzPFO	7,6	12,2	13,4	13,6	13,4	10,9	10,6	14,6	10,4	10,2	10,8
DzPPO	18,0	14,3	13,0	10,5	13,7	10,8	10,1	8,6	10,4	11,9	12,4
Daně z majetku	5,7	2,4	2,0	1,7	1,2	1,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

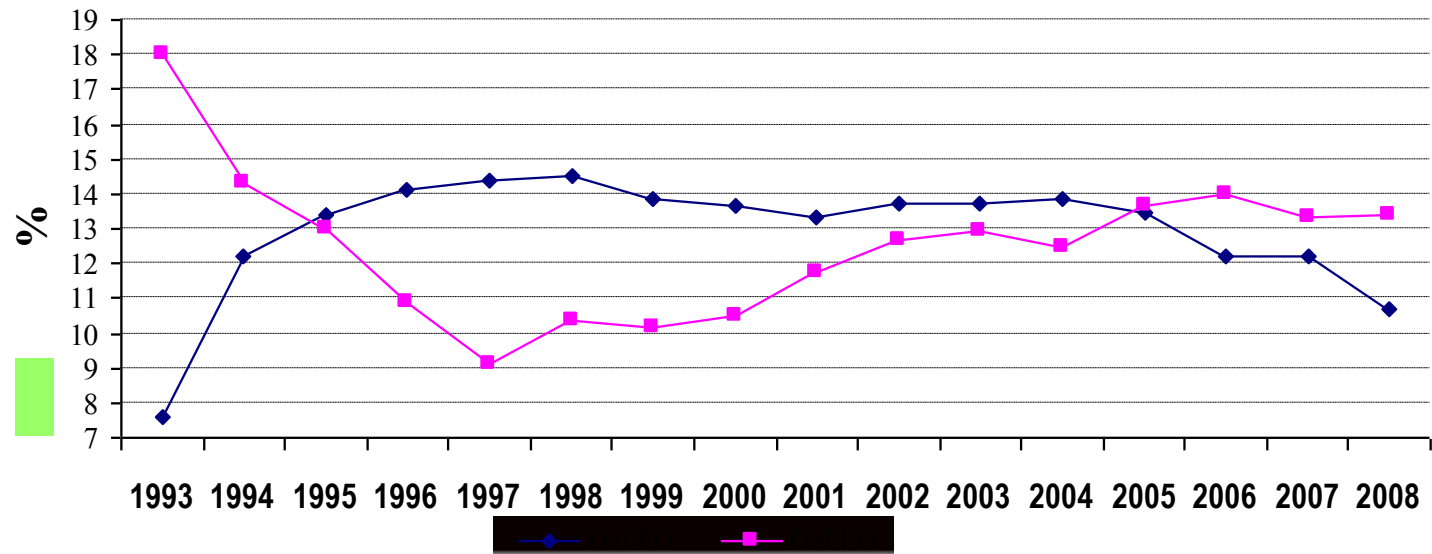
Pozn.: Z důvodu velikosti tabulky některé roky jsou vynechány

Pramen: vlastní propočty z dat MF ČR

\* DPH+spotřební daně+ostatní

## Daňové příjmy vládního sektoru ve vybraných letech 1993 – 2023 (v % )





HDP v ČR [meziročně v %]															
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
2,2	5,9	4,3	-0,8	-1,0	0,5	2,9	3,1	2,0	2,9	2,8	6,0	6,4	6,5	3,5	

Pramen: vlastní zpracování + ČSÚ, MFČR

# Výnos z daní FO je relativně stabilní



Prudký pokles výnosů z korporativních daní ke konci 90. let souviselo:

- s poklesem statutární sazby daně v tomto období (ze 45% na 39% v roce 1997),
- s hospodářskou recesí 1996 a 1997 → došlo k bankrotu bank a k likvidaci mnoha firem. Podniky, které se stabilizovaly si připsaly nízké zisky, popř. vykázaly ztrátu, kterou uplatnily v rámci snížení daňových základů v dalších letech.
- Pak ale dochází k jevu opačnému a to k nárůstu výnosu i přes další pozvolný pokles statutární daně. Po roce 1997 lze sledovat jasný trend růstu podílu daně z příjmů právnických osob, který souvisí s ozdravováním ekonomiky.

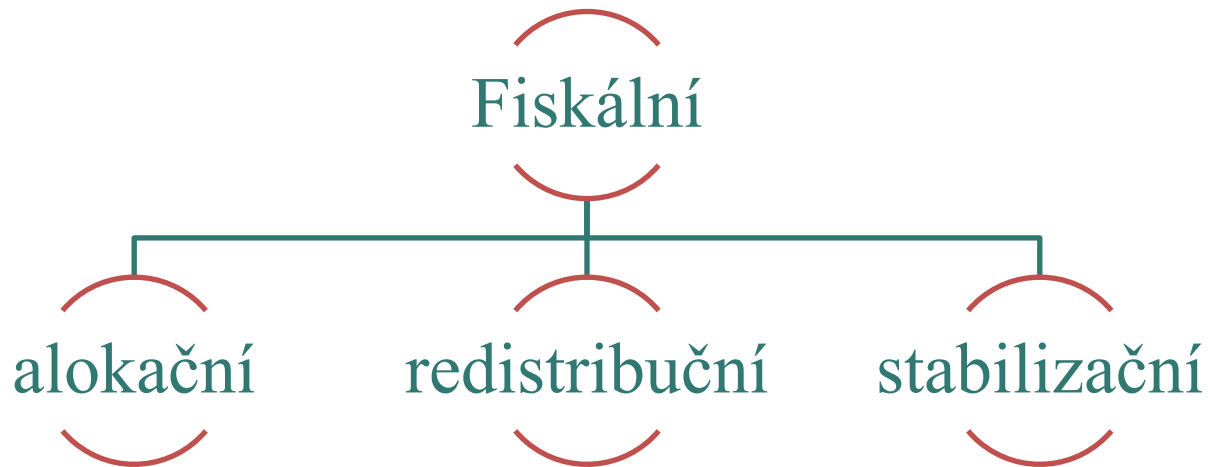
1993	1994	1995	1996- 97	1998- 99	2000 - 03	2004	2005	2006- 7	2008	2009	Od r. 2010	Od r. 2024
45 %	42 %	41 %	39 %	35 %	31 %	28 %	26 %	24 %	21 %	20 %	19 %	21 %

# Základní funkce daní

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ



# Funkce alokační

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

- Uplatňuje se při projevech neefektivnosti trhu v alokaci zdrojů,
- vliv na umístování prostředků do oblastí či odvětví, na kterých má stát zájem
  - ✓ (např. prostřednictvím daňových úlev, či daňových prázdnin → podmínkou poskytnutí je např. objem investic, nové technologie, vytvoření nových pracovních míst apod.).

V případě, kdy daně plní tuto funkci, hovoříme o tzv. nepřímém financování nebo o daňové podpoře.

---



# Funkce redistribuční - souvisí s rozdělováním důchodů ve společnosti

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

daně umožňují zmírnit rozdíly v důchodech jednotlivých subjektů

- naplňuje se tak princip solidarity

prostřednictvím transferů přesouvá příjmy od příjmově vyšších skupin k příjmově chudším jedincům

- realizuje se tak sociální politika státu prostřednictvím výdajových programů
-

# Stabilizační funkce - je integrální součástí hospodářské politiky



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KATOVICÍCH

daně přispívají ke zmírňování cyklických výkyvů  
v ekonomice

V období konjunktury (důchody i spotřeba rychle rostou) daně  
odčerpávají do veřejných rozpočtů vyšší díl → pomáhají tak předcházet  
„přehřátí“ ekonomiky

v období stagnace pomáhají ekonomiku nastartovat.

HDP v ČR [meziročně v %]

1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
2,2	5,9	4,3	-0,8	-1,0	0,5	2,9	3,1	2,0	2,9	2,8	6,0	6,4	6,5	3,5

**Fiskální funkce** je historicky nejstarší a je obsažena ve všech třech výše uvedených funkcích → je primární funkcí zabezpečuje naplnění veřejného rozpočtu

**u funkce alokační** získává prostředky pro financování oblastí trhem podceněných

**u funkce redistribuční** jde o získání financí pro méně příjmové skupiny obyvatelstva a uplatnění sociální politiky

**při stabilizační funkci** se regulují příjmy dle hospodářského cyklu

# Stabilizační funkce má i mezinárodní rozměr



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

Daňová opatření jednoho státu mohou nepříznivě ovlivňovat tržní prostředí v jiných zemích. Sníží-li jeden stát výrazně sazbu daně u významné ekonomické kategorie bude tato oblast lákat investory z jiné země.

**Dochází pak na mezinárodní úrovni k tzv. škodlivé daňové konkurenci.**

V boji proti tomuto jevu se brání EU → vzájemná koordinace a **harmonizace daní**

V 1. etapě → zejména harmonizace **nepřímého zdanění (spotřební daně a DPH)**.

✓ Tato výrazně odlišná míra i forma zdanění zboží a služeb by ohrožovala jeho volný pohyb.

V současné době se stávají předmětem ostré daňové konkurence i **daně z příjmů právnických osob** (tzv. korporátní daně).

Nevýhodná daňová soustava může odrazovat vstupující zahraniční kapitál. V tomto směru se přijímají různá opatření (např. opatření ohledně daňových prázdnin pro cizí subjekty, které mají stimulovat cizí podnikatele k investování v dané zemi).

# Daňové ráje



- označují zemi, ve které jsou poskytovány určité výhody zahraniční společnosti

## Důvod:

Nižší daně

Jednoduchá a přehledná legislativa

Výhodnější podnikatelské prostředí

Anonymita vlastnictví

# Daňové ráje

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

Mezi daňové ráje → ostrovní státy jako Seychely, Marshallovy ostrovy nebo Britské panenské ostrovy, Kajmanské ostrovy.

Nemusí jít ale vždy jen o tyto destinace.

V rámci Evropy to jsou např. Nizozemí, Kypr, Malta.

Vybrané státy USA

OECD seznam rozdělený na tři tzv. Listiny (černá, šedá a bílá).

Aplikace pravidel pro výměnu daňových informací.

---

# 1993 – Daňová reforma – nová daňová soustava

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

System založený na **třech hlavních pilířích**:

Zdanění příjmů

Zdanění spotřeby

Sociální pojistné

---

Obecně se pro mezinárodní srovnání používá ukazatel:

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

Daňová kvóta (jednoduchá a složená):

daňové příjmy veřejných rozpočtů  
hrubý domácí produkt

daňové příjmy veřejných rozpočtů + sociální pojistné  
hrubý domácí produkt

Zopakovat 😊

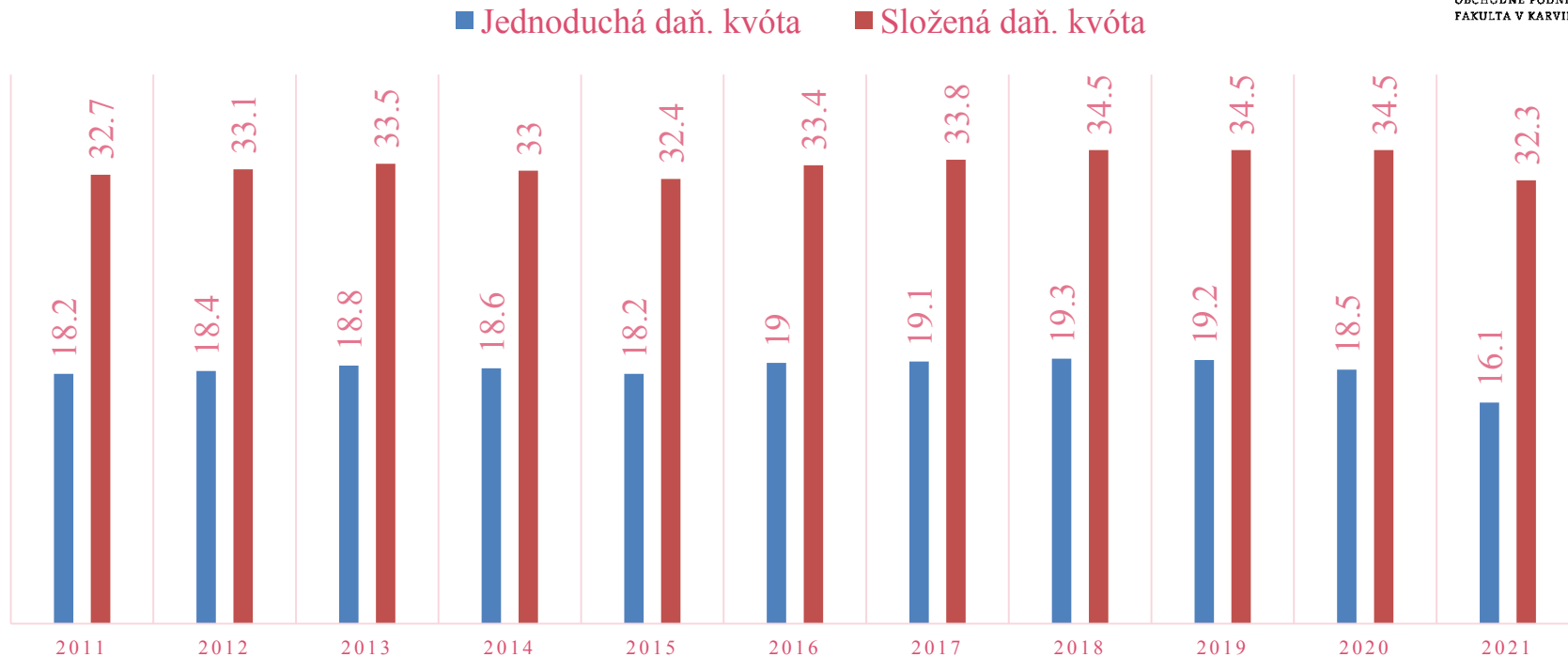
---



# Vývoj daňové kvóty ČR dle rozpočtové skladby (v % nominálního HDP)



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ



zdroj: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce>

# Daň - zákonem určená platba do veřejného rozpočtu

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA

## **Daň je:**

Povinná, neúčelová, neekvivalentní, pravidelně se opakující a nenávratná.

## **Daňová soustava:**

souhrn všech daní, které se na daném území vybírají.

## **Daňový systém:**

system nástrojů a metod, které instituce využívají ve vztahu k daňovým subjektům (zajišťují správu, výběr, vymáhání daní i kontrolu)

---

# Daně přímé - Třídění daní podle vazby na důchod

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
V KARVINĚ

## Daně přímé

- Z příjmů
- Majetkové

## Daně nepřímé

- Univerzální
- Selektivní

## Ostatní

- Sociální pojištění
- Poplatky

- **Daně přímé** => poplatník platí na úkor svého důchodu a předpokládá se, že je nelze přenést na jiný subjekt
  - **Daně nepřímé** => plátce, který daň odvádí ji neplatí z vlastního důchodu, ale přenáší ji na jiný subjekt (zahrne ji do ceny zboží a služeb)
-

## Daňový subjekt

- Kdo je povinen hradit daň

## Předmět zdanění a základ daně

- Z čeho je daň vyměřována

## Daňová sazba

- Dle používaného algoritmu – dochází k výpočtu daně

## Termín splatnosti a způsob výběru daně

- Kdy (v jakých intervalech) se daň hradí
-

# Sazba daně

---

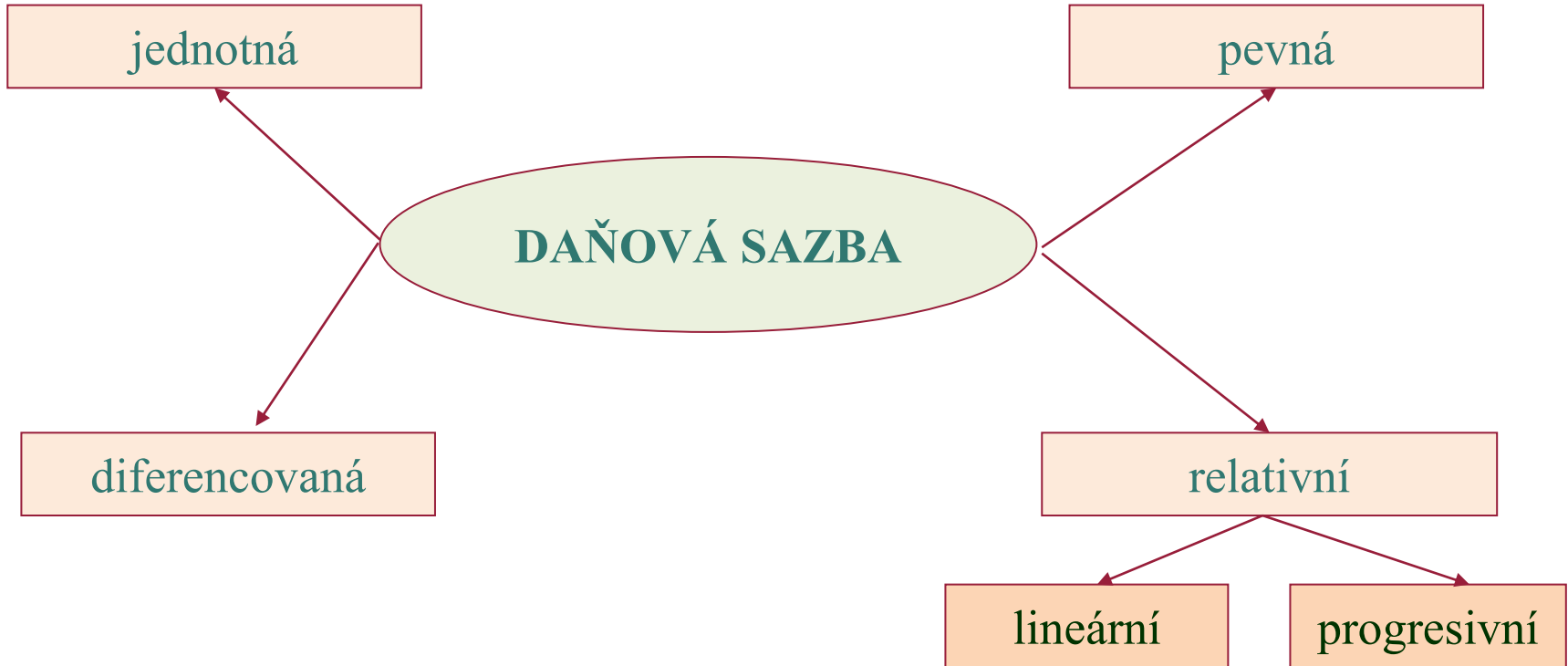


**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
V OPAVĚ

Je algoritmus, prostřednictvím kterého se z (upraveného) základu daně stanoví velikost daně.

Většinou každý národní systém používá v rámci daňové soustavy několik typů daňových sazeb.

---



# Zákon o daních z příjmů – 586/92 Sb. upravuje:

---



**SLEZSKÁ  
UNIVERZITA**  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

Zdanění příjmů fyzických osob

Zdanění příjmů právnických osob

---

# Daň z příjmů fyzických osob:



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

1. ( 6 ZDP) – příjmy ze závislé činnosti

2. ( 7 ZDP) – příjmy ze samostatné činnosti

3. ( 8 ZDP) – příjmy z kapitálového majetku

4. ( 9 ZDP) – příjmy z nájmu

5. ( 10 ZDP) – ostatní příjmy

Celkový základ daně



# Vývoj sazby daně z příjmů FO (viz § 16 ZDP)

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

2008 - Jednotná sazba daně z příjmů pro fyzické osoby 15 %

2013 - solidární sazba daně ve výši 7 % → v reakci na ekonomickou krizi.

## Od r. 2021 jsou v ČR zavedeny dvě sazby a to:

15 % pro část základu daně do 48násobku průměrné mzdy a

23 % pro část základu daně přesahující 48násobek průměrné mzdy.

(Zavedení druhé sazby daně z příjmů 23 % nově nahrazuje dosavadní (tj. do r. 2020 včetně) 7% solidární zdanění vysokých příjmů).

## Od r. 2024 zůstávají v ČR dvě sazby a to:

15 % pro část základu daně do 36násobku průměrné mzdy a

23 % pro část základu daně přesahující 36násobek průměrné mzdy.

---

# Sazba daně z příjmů fyzických osob 1993 - 2007



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

rok 1993		rok 2005		rok 2006 -7	
základ daně	daň	základ daně	daň	základ daně	daň
0-60 000	15%	0-109 200	15%	<b>0 - 121 200</b>	<b>12 %</b>
60 000-120 000	9 000 + 20%	109 200-218 400	16380+20%	121 200 - 218 400	14 544 Kč + <b>19 %</b>
120 000-180 000	21 000+25%	218 400-331 200	38 220+25%	218 400 - 331 200	33 012 Kč + 25 %
180 000-540 000	36 000+32%	331 200 a výše	66 420+ <b>32%</b>	331 200 a více	61 212 Kč + 32 %
540 000- 1 080 000	151 200+40%	--	--		
1 080 000 a výše	367 200+ <b>47%</b>	--	--		



- ✓ snižování daně z příjmů
- ✓ posun v rámci jednotlivých daňových pásem.
- ✓ pravidelně do roku 2000 (v letech 2001 - 2003 ke změně nedošlo) byly valorizovány odčitatelné položky ze základu daně.

**2004** - pouze valorizace odčitat. položky na dítě (23 520 Kč na 25 560 Kč)

**2005** položka zrušena – nahrazena slevou na dani (+ daňový bonus)

---

## Standardní úlevy

- souvisí bezprostředně s existencí poplatníka
  - vyjadřuje určitou hodnotu sociálních výdajů poplatníka a mohou i částečně kompenzovat určitý handicap
  - vyživování dalších osob ve společ. domácnosti (druhého z manželů, dítěte...), invalidita

## Nestandardní úlevy

- většinou sledují cíle vládních politik – záměrem je ovlivnit chování poplatníků daným směrem
    - podpora určit. druhu investování, pojištění, spoření
    - odpočet úroků z hypoték,
    - poskytování darů na charitativní účely apod.
-

- ✓ Tyto odečty mohou mít dvě formy:
  - ✓ a to formu nezdánitelné části ze základu daně, to znamená, že pouze snižují základ daně
  - ✓ nebo formu slev na dani, které snižují konečnou daňovou povinnost.
-

# Splitting - určitý druh daňové úlevy

---



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA  
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ  
FAKULTA V KARVINĚ

sumarizace všech příjmů, a to buď manželů nebo všech  
výdělečných členů domácnosti (plný splitting) → následné  
rozdělení podle daného kritéria

(počet všech členů domácnosti, počet výdělečně činných).

manželský splitting je uplatňován např. ve Francii

v ČR byl splitting zaveden v r. 2005 v podobě společného zdanění  
manželů a následně zrušen v r. 2008.

---

Snížení slevy na poplatníka - 23 640 - jen pro 2011 – tzv. povodňová daň  
 Od r. 2015 – sleva na druhé a další dítě zvýšena (13 404 / 15 804 / 17 004 Kč)  
 Školkovné od r. 2014 ve výši minimální mzdy

	Nezdanitelná položka 2005	Sleva 2006	Sleva 2008	Sleva 2010	Sleva 2011	Sleva 2012 - 20
poplatník	38 040	7 200	24 840	24 840	23 640	24 840
manžel/ka	21 720	4 200	24 840	24 840	24 840	24 840
invalidita I. a II. st.	7 140	1 500	2 520	2 520	2 520	2 520
invalidita III. stupně	14 280	3 000	5 040	5 040	5 040	5 040
držitel průkazu ZTP/P	50 040	9 600	16 140	16 140	16 140	16 140
student	11 400	2 400	4 020	4 020	4 020	4 020
dítě sleva/bonus	6 000	6 000	10 680	11 604	11 604	13 404

# Vývoj slev na dani:



SLEZSKÁ  
UNIVERZITA

Sleva na:	2021	2022-23	2024
poplatníka	27 840	30 840	30 840
druhého z manželů	24 840	24 840	24 840
invaliditu I. a II. stupně	2 520	2 520	2 520
invaliditu III. stupně	5 040	5 040	5 040
držitele průkazu ZTP/P	16 140	16 140	16 140
studenta	4 020	4 020	---
daňové zvýhodnění na vyživované dítě	Dle počtu dětí	Dle počtu dětí	Dle počtu dětí
Za umístění dítěte (tzv. školkovné)	Dle výše min. mzdy	Dle výše min. mzdy	-----

Sleva na manžela - nemá příjmy vyšší než 68 000Kč/rok.

Nově → uplatnit výhradně na manžela/manželku pečující o dítě pouze do věku 3 let.